

(Visum, n.d.)

PLAYBOOK VOOR EEN STRATEGIE VOOR STAKEHOLDERBETROKKENHEID BIJ KLIMAATPROJECTEN

EEN PRAKTISCHE GIDS VOOR PROJECTINITIATIEFNEMERS OM STAKEHOLDERDYNAMIEK IN WILLEMSTAD, CURAÇAO, TE BEGRIJPEN EN SAMENWERKING OP GANG TE BRENGEN

WAAROM DIT HANDBOEK?

De binnenstad van Willemstad is een unieke, maar complexe omgeving. Het gebied kent een rijke geschiedenis, diverse stakeholders, en urgente uitdagingen op het gebied van klimaatbestendigheid, leefbaarheid en sociale rechtvaardigheid.

Door de verscheidenheid aan belangen, beperkte middelen en een context waarin vertrouwen niet vanzelfsprekend is, blijven veel initiatieven steken in plannen en intenties. Dit maakt het essentieel om aan het begin van elk project bewust ruimte te maken voor samenwerking. Niet alleen om helderheid te creëren over het ‘wat’ en ‘waar’, maar vooral over het ‘met wie’, ‘waarom’ en ‘hoe’.

Dit Playbook biedt handvatten om juist in die eerste fase richting te geven en de samenwerking zorgvuldig op te bouwen, met oog voor de lokale realiteit van Curaçao.

RICHTING UITZETTEN

NAVIGEER HET STAKEHOLDER LANSCHAP VAN WILLEMSTAD

“PREPARING THE GROUND” VOOR SAMENWERKING

VOOR WIE?

Dit handboek is ontwikkeld om initiatiefnemers van klimaatprojecten te helpen de complexiteit van de binnenstad van Willemstad (Otrobanda, Punda, Scharloo en Pietermaai) te navigeren, en om al vanaf het begin van een project een solide en inclusieve basis te leggen.
Het is bedoeld voor iedereen die werkt aan klimaatadaptatie of duurzaamheid in Willemstad, en daarbij te maken krijgt met diverse belangen, versnipperde verantwoordelijkheden en samenwerking over sectoren heen.

Denk aan:

- Projectleiders of beleidsmakers binnen overheidsorganisaties, maatschappelijke instellingen of samenwerkingsverbanden
- Studenten en onderzoekers die betrokken zijn bij praktijkgerichte projecten rondom klimaat en leefomgeving
- Initiatiefnemers en betrokkenen van lokale duurzaamheidsinitiatieven die willen bijdragen aan een klimaatbestendige binnenstad

WAT KUN JE ERMEE?

Het “Playbook voor Stakeholderbetrokkenheid bij Klimaatadaptatie” helpt je bij het verkennen van klimaatuitdagingen en de context, het scherpstellen van je projectopdracht, het betrekken van relevante stakeholders, en het uitwerken van een strategie voor communicatie en samenwerking. Het biedt een praktisch, overdraagbaar en reflectief instrument dat kan worden ingezet door beleidsmakers, projectleiders, academische actoren of lokale initiatiefnemers.

HOE GEBRUIK JE DIT HANDBOEK?

Dit playbook is bedoeld als een praktische gids die je stap voor stap helpt bij het opstarten van klimaatgerelateerde projecten in Willemstad. Het bestaat uit drie opeenvolgende fases die je ondersteunen bij het scherpstellen van je project, het verkennen van het stakeholderlandschap en het opstellen van een communicatie- en samenwerkingsstrategie.

Hoewel het playbook als geheel is ontworpen om een volledig proces te begeleiden, van idee tot projectvoorstel, kun je de fases ook afzonderlijk gebruiken, afhankelijk van je situatie en doel:

- Gebruik Fase 1 om (samen met stakeholders nieuwe) klimaatopgaven te verkennen of bestaande projectideeën verder af te bakenen.

- Gebruik Fase 2 wanneer je bestaande projecten wilt versterken door het netwerk in kaart te brengen of betrokkenheid te verbreden (bijvoorbeeld via een snowball-aanpak).

- Gebruik Fase 3 als je al een duidelijk projectidee hebt en weet wie belangrijke stakeholders zijn, maar je nog werkt aan een concreet engagement- of communicatieplan.

- Volgen, leren en bijstellen Samenwerken aan klimaatprojecten vraagt om continu leren en bijsturen. Door op gezette momenten te evalueren, vergroot je het wederzijds vertrouwen, ontdek je wat wel en niet werkt, en leg je de basis voor een lerende samenwerking.

Je kunt het playbook dus zowel inzetten bij het opstarten van een nieuw project, als bij reflectie- of strategiemomenten binnen lopende initiatieven. De verschillende stappen kunnen individueel of in groep worden doorlopen, bijvoorbeeld met collega's, opdrachtgevers, of in samenwerking met studenten of maatschappelijke partners. Kies wat past bij jouw vraagstuk en context, het playbook is modulair en flexibel inzetbaar.

Je kunt het boek fysiek gebruiken of uploaden naar een online platform zoals Miro.

Fase 1

PROJECT IN KAART BRENGEN

Onderzoek klimaatuitdagingen en de lokale context

Uitkomst: project idee en "Challenge brief"

Fase 2

STAKEHOLDERLANDSCHAP VERKENNEN

Navigeer door de complexe netwerkomgeving van Willemstad en leg de basis voor een inclusieve en werkbare samenwerking

Uitkomst: Stakeholder overzicht

Fase 3

ENGAGEMENTSTRATEGIE OPSTELLEN

Stel een strategie op voor participatie, communicatie en samenwerking

Uitkomst: Plan om stakeholders te betrekken

VOLGEN, LEREN EN BIJSTELLEN

FASE 1

PROJECT IN KAART BRENGEN

In deze fase verken je de thematische en geografische focus van je project. Je onderzoekt klimaatuitdagingen en lokale context, om je opdracht te verduidelijken en scherper te formuleren. Deze fase helpt initiatiefnemers om hun projectidee helder, overdraagbaar en uitvoerbaar te maken, afgestemd op de specifieke uitdagingen van Willemstad.

Wanneer gebruik je deze fase?
Bij de start van een (nieuw) klimaatgerelateerd project, of wanneer je een bestaand idee scherper wilt formuleren.

Met wie kun je dit doen?
Individueel of samen met collega's, beleidsmakers of andere betrokkenen. Gesprekken met bewoners, experts of opdrachtgevers kunnen extra inzicht geven.

Wat heb je nodig?
Een laptop of tablet voor digitale kaarten en documenten. Een print van de stadskaart, het eiland of print je eigen kaart. Pennen, sticky notes en markeerstiften kunnen ook handig zijn voor groepsdiscussies. Eventueel een flip over om overzichten in het groot uit te werken. Tip: print alleen stappen die veel ruimte innemen in het groot uit om papier te besparen.

TIJD: CIRCA 0,5-2 UUR

STAPPEN

1. KLIMAATTHEMA'S VERKENNEN
2. LOKALE SITUATIE VERKENNEN
3. IDEE OF PROJECTGEBIED AANDUIDEN
4. FORMULEER EEN 'CHALLENGE BRIEF'

STAP 1: KLIMAATTHEMA'S VERKENNEN

Waarom: Klimaatadaptatie begint met het benoemen van het probleem. Deze stap helpt je relevante klimaatthema's te selecteren en te koppelen aan concrete ruimtelijke en maatschappelijke uitdagingen in de binnenstad.

Wat je doet: Omcirkel of maak aantekeningen van thema's waar je op wilt focussen. Dit zijn thema's uit bestaande verslagen. Denk aan mitigatie en adaptatie. vul eventueel aan met eigen ideeën.

Hulp bronnen:

Klimaatatlas:
Klima Korsou

Buurtprofielen:
Punda en Pietermaai
Otrobanda
Scharloo

Visie documenten:
Transforming Urban Curaçao
SDG 2030 Curaçao
Nature policy plan Curaçao 2024-2030
Curaçao climate change platform

Zeespiegelstijging en waterbeheer	Energie en duurzame gebouwen	Hitte-eiland	Groenbeleving bevorderen	Biodiversiteit behouden en/of versterken	Schone lucht, water en bodem	.....
Kust bescherming	Slecht geïsoleerde gebouwen	Extreme temperaturen	Weinig bomen / groen	Mangrove park beschermen	Afvalproblemen en afvaldumping	
Zware neerslag en waterbeheer	Duurzame energie opwekken	Gebrek aan schaduw	"pocket park"	koraal beschermen	Gebrek aan afval scheiden	
Overstromings-gevoelige gebieden	Duurzame gebouwen	Gebrek aan koeling	Stedelijke natuur			
Riolering	Duurzame bouwmaterialen	Bestrating	Groene infrastructuur			
Storm en cyclonen	Netto-nul energiebouw	Verkeer en (openbaar) vervoer				
Erosie	Elektrische voertuigen	Gedeelde mobiliteit				
	Weerschade aan huizen	Brand preventie				
		Stijgende zee temperatuur				

STAP 2: LOCATIES VERKENNEN

Waarom: Een goed klimaatproject houdt rekening met de omgeving waarin het plaatsvindt

Wat je doet: Bestudeer buurtprofielen, straten, gebouwen of initiatieven. Markeer wat relevant is voor jouw idee of locatie. Maak gebruik van extra hulpbronnen zoals hiernaast aangegeven, klik op de koppeling of zoek het document online.

Hulp bronnen:

KlimaKòrsou (klimaatatlas)
OpenStreetMap
Google maps

Buurtprofielen:
Punda en Pietermaai
Otrobanda
Scharloo

(Visie) documenten:

Transforming Urban Curacao
SDG 2030 Curacao
Nature policy plan Curacao 2024-2030
Climate Risk Assessment Curaçao
Ports Authority

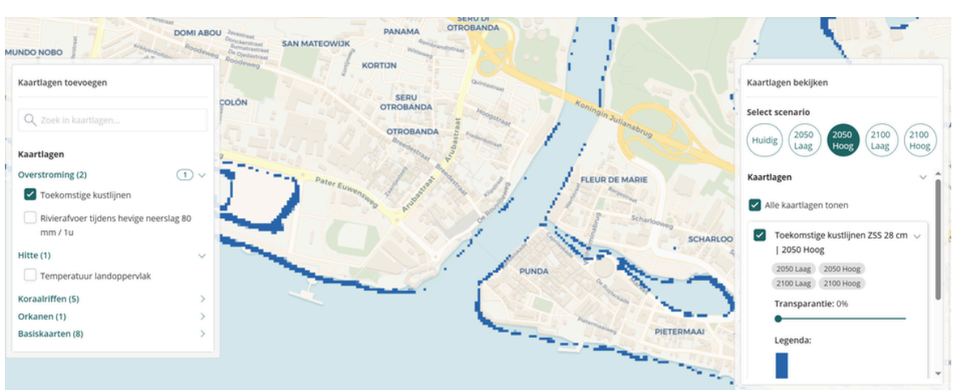

Transforming Urban Curaçao

Resultaten van de beoordeling van kwetsbare hotspots door de Curaçao Ports Authority

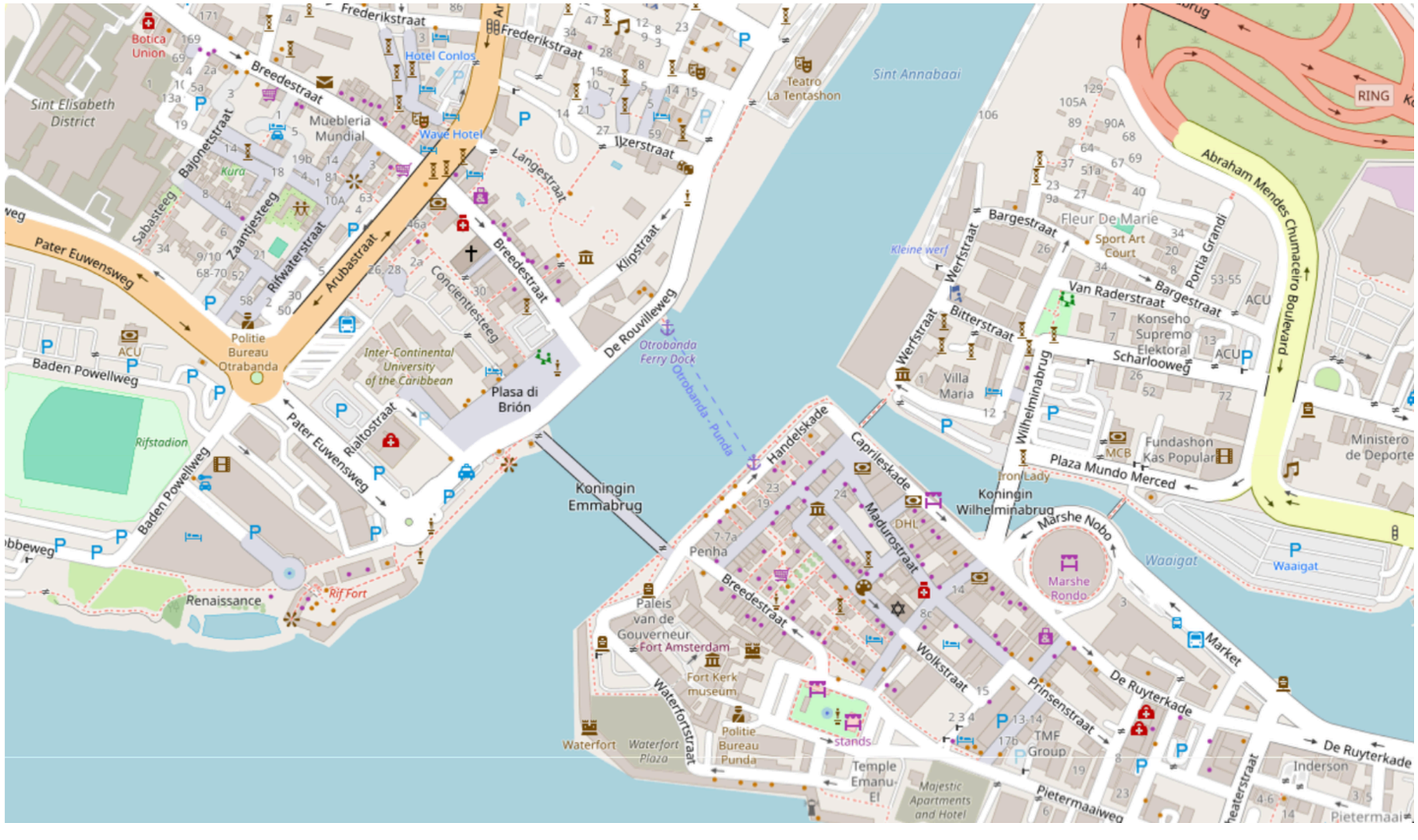
Klimaatatlas KlimaKòrsou

STAP 3: IDEE EN PROJECTGEBIED AANDUIDEN

Waarom: Een goed klimaatproject houdt rekening met de omgeving waarin het plaatsvindt

Wat je doet: Waar speelt het project zich af? Wat is het relevante gebied of de locatie waarop het initiatief zich richt? Gebruik de kaart hieronder of op de volgende pagina om de fysieke context visueel te maken en ideeën te verkennen. Markeer, omlijn, maak aantekeningen.
Maak eventueel je eigen kaart via OpenStreetMap, Google Maps of QGIS.

Project idee / probleem/ thema:

Geef op de kaart of hier onder aan welke factoren of omstandigheden invloed kunnen hebben

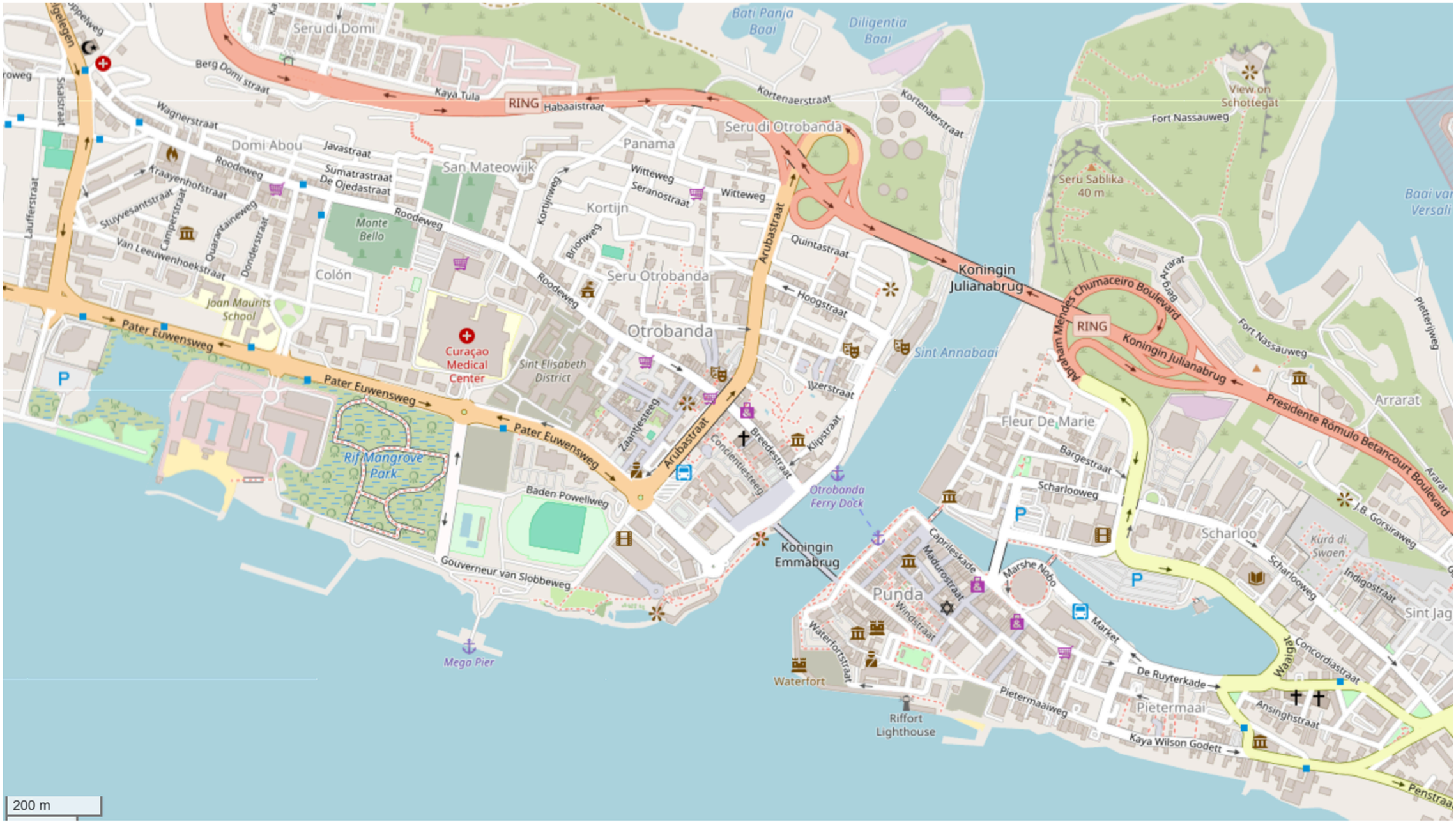
(communities, faciliteiten etc,)

Kies het project gebied:
Is het project schaalbaar?

(Weg(en), gebouw(en), viaduct(en), buurt(en) etc.

STAP 3: IDEE EN PROJECTGEBIED AANDUIDEN

Project idee / probleem/ thema:

Project idee / probleem/ thema:

STAP 3: IDEE EN PROJECTGEBIED AANDUIDEN

STAP 4: FORMULEER EEN ‘CHALLENGE BRIEF’

Waarom: Een heldere challenge formulering helpt bij het communiceren van je project, het betrekken van anderen en het nemen van vervolgstappen.

Wat je doet: Bundel eerdere inzichten in een korte, overdraagbare challenge brief.

Klimaatthema
Formuleer het idee of de uitdaging:

Projectgebied
Formuleer de locatie en context:

Onderzoeksvraag
Formuleer de vraag of amibitie:

Aantekeningen of opmerkingen:

FASE 2

STAKEHOLDERLANDSCHAP VERKENNEN

Willemstad kent een complexe netwerkomgeving van formele en informele actoren. Deze fase helpt je om belangen, relaties en posities van stakeholders systematisch te verkennen. Zo leg je de basis voor inclusieve en werkbare samenwerking.

Wanneer gebruik je deze fase?
Als je helder wilt krijgen wie je moet betrekken, welke belangen er spelen, en hoe de samenwerking zich kan ontwikkelen.

Met wie kun je dit doen?
Met het projectteam, maar ook met externe stakeholders om perspectieven op te halen. Ideaal voor een interactieve sessie met mensen uit verschillende domeinen.

Wat heb je nodig?
Overzicht van het projectgebied en thema's, eerdere plannen of initiatieven, en eventueel toegang tot lokale netwerken. Pennen, markers, stickynotes voor fysiek gebruik. Print stappen groter uit indien nodig, of gebruik eventueel een flip over om overzichten in het groot uit te werken. Tip: print alleen stappen die veel ruimte innemen in het groot uit om papier te besparen.

TIJD: CIRCA 3-4 UUR

STAPPEN

1 SAMENWERKING - KLIMAATADAPATIE EN DE CONTEXT VAN CURAÇAO

2 STAKEHOLDERS IDENTIFICEREN
A - LEEFOMGEVINGSKWALITEITEN EN STAKEHOLDER LIJST MAKEN
B - VOORBEELDLIJST

3 BELANGEN EN RELATIES VERKENNEN

4 ANALYSEER EN CATEGORISEER

5 STAKEHOLDEROVERZICHT MAKEN

STAP 1: SAMENWERKING - KLIMAATACTIE EN DE CONTEXT VAN CURAÇAO

Wat je doet: Sta stil bij waarom samenwerking binnen jouw thema van belang is. Welke kansen zie je? Waar kunnen gevoeligheden liggen die aandacht vragen?

Waarom: Samenwerking is niet vanzelfsprekend, het vraagt om inzicht in context-specifieke dynamieken.

Voordelen van samenwerken

Markeer wat voor dit project belangrijk is.
Vul aan waar nodig.

□ Gezamenlijke kennis en perspectieven
□ Meer draagvlak en langdurige steun
□ Beter afgestemde acties
□ Toegang tot middelen of netwerken
□ Versterking van vertrouwen tussen partijen
□ Gezamenlijke leerervaring en capaciteitsopbouw
□ Grotere kans op duurzame impact
□ ..... (eigen invulling)
□ ..... (eigen invulling)
□ ..... (eigen invulling)

"Samenwerken – uitdagingen én kracht"

Samenwerking op Curaçao brengt unieke uitdagingen én sterke kanten met zich mee. Denk aan rijke culturele diversiteit, hechte gemeenschappen, creatieve veerkracht en directe communicatielijnen. Door oog te hebben voor beide kanten kun je een samenwerking vormgeven die echt werkt.

Vraag 1 Welke uitdagingen denk je dat je zou kunnen tegenkomen?

□ Verwachtingen worden niet uitgesproken
□ Verschillende rollen en verantwoordelijkheden lopen door elkaar
□ Besluiten blijven liggen door versnippering
□ ..... (eigen invulling)
□ ..... (eigen invulling)
□ ..... (eigen invulling)

Vraag 2 Wat zou samenwerking juist sterk of bijzonder kunnen maken?

□ Korte lijnen en informele communicatie
□ Grote bereidheid om iets bij te dragen als men zich betrokken voelt
□ Creatieve oplossingen en flexibiliteit
□ Diversiteit aan perspectieven en culturen
□ ..... (eigen invulling)
□ ..... (eigen invulling)
□ ..... (eigen invulling)

Reflectievraag:

Wat betekent dit voor hoe jij met anderen wilt samenwerken in dit project?

Reflectievragen:

Wat betekent dit voor jouw project?

- Wat maakt samenwerking waardevol?
- Wat vraagt extra aandacht?
- Hoe kan jij hier bewust op inspelen?
- .....
  (eigen invulling)

Aantekeningen / reflecties

STAP 2: STAKEHOLDERS IDENTIFICEREN - LEEFOMGEVINGSKWALITEITEN

Waarom: Klimaatuitdagingen raken mensen ongelijk. Door leefomgevingswaardes te koppelen aan klimaatthema's zie je beter wie geraakt wordt. Dit helpt om belangen en waarden scherp te krijgen en maakt samenwerking inclusiever en beter afgestemd op de lokale context. De gebruikte leefomgevingskwaliteiten zijn ontwikkeld door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en geven inzicht in hoe mensen hun leefomgeving ervaren, een breed begrip met meerdere samenhangende deelaspecten. Meer uitleg over de leefomgevingskwaliteiten is te vinden via de

Wat je doet: Denk vanuit de mensen, organisaties en gebruikers in het gebied. Wie ervaart de gevolgen van dit probleem in het dagelijks leven? Welke kwaliteiten van de leefomgeving worden geraakt, en wie zijn hier direct of indirect bij betrokken? Gebruik de lijst met leefomgevingskwaliteiten en vink aan welke geraakt worden door het thema of project.

Ruimte en mobiliteit

- ○ Oriëntatiemogelijkheden benutten
- ○ Samenhang in het stedelijk weefsel aanbrengen
- ○ Afwisseling in het stedelijk weefsel aanbrengen
- ○ Toekomstbestendige ruimtelijke inrichting mogelijk maken
- ○ Ruimtelijke identiteit, esthetische en culturele waarde behouden en/of versterken
- ○ Bestaand en toekomstig uitzicht waarborgen
- ○ Privacy beschermen
- ○ Multimodale bereikbaarheid voor iedereen mogelijk maken
- ○ Parkeren (gemotoriseerd en niet-gemotoriseerd) faciliteren

Sociaal en economie

- ○ Openbare ruimte maken
- ○ Doel- en inkomensgroepen mixen
- ○ Sociale cohesie in de openbare ruimte bevorderen
- ○ Nabijheid van dagelijkse voorzieningen als winkels, school, dagbesteding voor ouderen en zorg realiseren
- ○ Toegankelijkheid voor alle doelgroepen mogelijk maken
- ○ Lokale economie behouden en/of bevorderen
- ○ Sociale veiligheid garanderen
- ○ Fysieke veiligheid garanderen
- ○ Verkeersveiligheid garanderen

Milieu en gezondheid

- ○ Biodiversiteit behouden en/of versterken
- ○ Schone lucht, water en bodem realiseren
- ○ Lichtvervuiling voorkomen en beperken
- ○ Externe veiligheid verhogen
- ○ Sport /beweging bevorderen
- ○ Groenbeleving bevorderen
- ○ Stedelijke hitte-eilanden voorkomen
- ○ Windcondities beheersbaar maken
- ○ Duurzame materialen gebruiken
- ○ Aantakken op energie infrastructuur
- ○ Geluidhinder voorkomen en beperken
- ○ Lokaal energie opwekken
- ○ Actieve mobiliteit bevorderen
- ○ Natuurrampen (overstroming, hoosbuien, storm, aardbevingen) beheersbaar maken

Governance

- ○ Voor tevreden actoren zorgen
- ○ Innovatie en kwaliteit aanjagen
- ○ Schone, nette en veilige openbare ruimte ontwikkelen en behouden
- ○ Effectief planproces tot stand brengen

De leefomgevingskwaliteiten dienen als inspiratie om een stakeholderlijst te maken.
Vul in de tabel in welke stakeholders hiermee te maken hebben. Zo bouw je aan een brug tussen klimaatinhoud en sociaal-maatschappelijke belangen.

Kijk ook breder naar andere stakeholders in het systeem: wie kan bijdragen aan oplossingen? Denk aan beleid, techniek, financiering, en kennis. Wie maakt beleid, wie implementeert, wie financiert, wie beïnvloedt? Zijn er bestaande initiatieven of personen die al actief zijn op dit thema? Maak een overzicht van mogelijke spelers. Denk aan overheden, experts, gemeenschappen, bedrijven.

Klimaatuitdaging

.....
.....
.....

Leefomgevingskwaliteit	Stakeholder	Relevante persoon	Domein (Beleid, techniek, maatschappij, financieel, overig)	Potentiële rol

STAP 2: STAKEHOLDERS IDENTIFICEREN - VOORBEELDLIJST

Deze lijst dient ter inspiratie, dit zijn niet de enige stakeholders maar voorbeelden*

Government and policymakers

Ministry of General Affairs (AZ)
Risk Management and Disaster Policy Department (Directie Risicobeheersing & Rampenbeleid (DDR))
Ministry of Traffic, Transport and Spatial Planning (VVRP)
-Infrastructure and Urban Planning, Urban Development and Planning (ROP)
-Infrastructure and Urban Planning, Public Works (OW)
-Meteorological Department Curaçao (Meteo) & Curaçao Climate Change Platform (CCCP)
Ministry of Economic Development (MEO)
Ministry of Health, Environment and Nature (GMN)
Sector Landbouw, Milieu & Natuur
-Agrarisch en Visserijbeheer (AVB): Agricultural and Fisheries Management
-Milieu en Natuurbeheer (MNB): Sector of Environment & Nature Management

Academia: science and education

University of Curaçao (UoC)
University of the Dutch Caribbean
TNO (Academia / Industry)

Industry / private

Algemeen Pensioenfonds Curaçao (General Pension Fund of Curaçao)
Aquaelectra
CHATA (Curaçao Hospitality & Tourism Association)
Curaçao Ports Authority (CPA)
Curaçao Tourist Board (CTB)
EcoVision N.V.
Fundashon Kas Popular (FKP) (The Curaçao Housing Foundation)
Selikor
2bays

Community

Fundashon Ser'i Otrobanda (Ser'i Otrobanda Foundation)
Federashon Otrobanda (Otrobanda Federation)
Fundashon Rif
Kaya Kaya
DMO: Downtown Management Organisation
SKO: Sosiedat di Komersiantenan di Otrobanda (SKO) (Merchants Society of Otrobanda), Stichting belanghebbenden Pietermaai
Unidat di Bario (Unity of district offices for service, work and income)
Inhabitants of the Inner City

Climate and sustainability

Amigu di Tera
CARMABI (Caribbean Research and Management of Biodiversity)
Club 17
Future Islands
Green phenix
Green Town Curacao
Groen Otrobanda
KlimaKòrsou
The Recycled Pirate
Stichting Uniek Curacao

Heritage

Monumentenplatform
Monumentenraad Curaçao (Council for Cultural Heritage)
Stichting Monumentenfonds Curaçao (Curaçao Monument Fund Foundation)
Stichting Monumentenzorg Curaçao, (SMC) (The Curaçao Heritage Foundation)
N.V. Stadsherstel Curaçao (The Willemstad Urban Rehabilitation Corporation)
National Archaeological Anthropological Memory Management Foundation (NAAM)
The Pro Monumento Foundation
DOCOMOMO Curaçao

STAP 3: BELANGEN EN RELATIES VERKENNEN

Waarom: Deze stap helpt je begrijpen wat de relaties tussen en met stakeholders zijn.

1

Breng het netwerk in kaart

Breng de stakeholders in kaart, schrijf ze op of gebruik sticky notes.

2

Belangen en waardes

Geef belangen of waardes aan. Gebruik symbolen (zet ze voor het woord om je eigen legenda te maken), sticky notes of schrijf het bij de stakeholder. Voeg eventueel waarden of belangen toe.

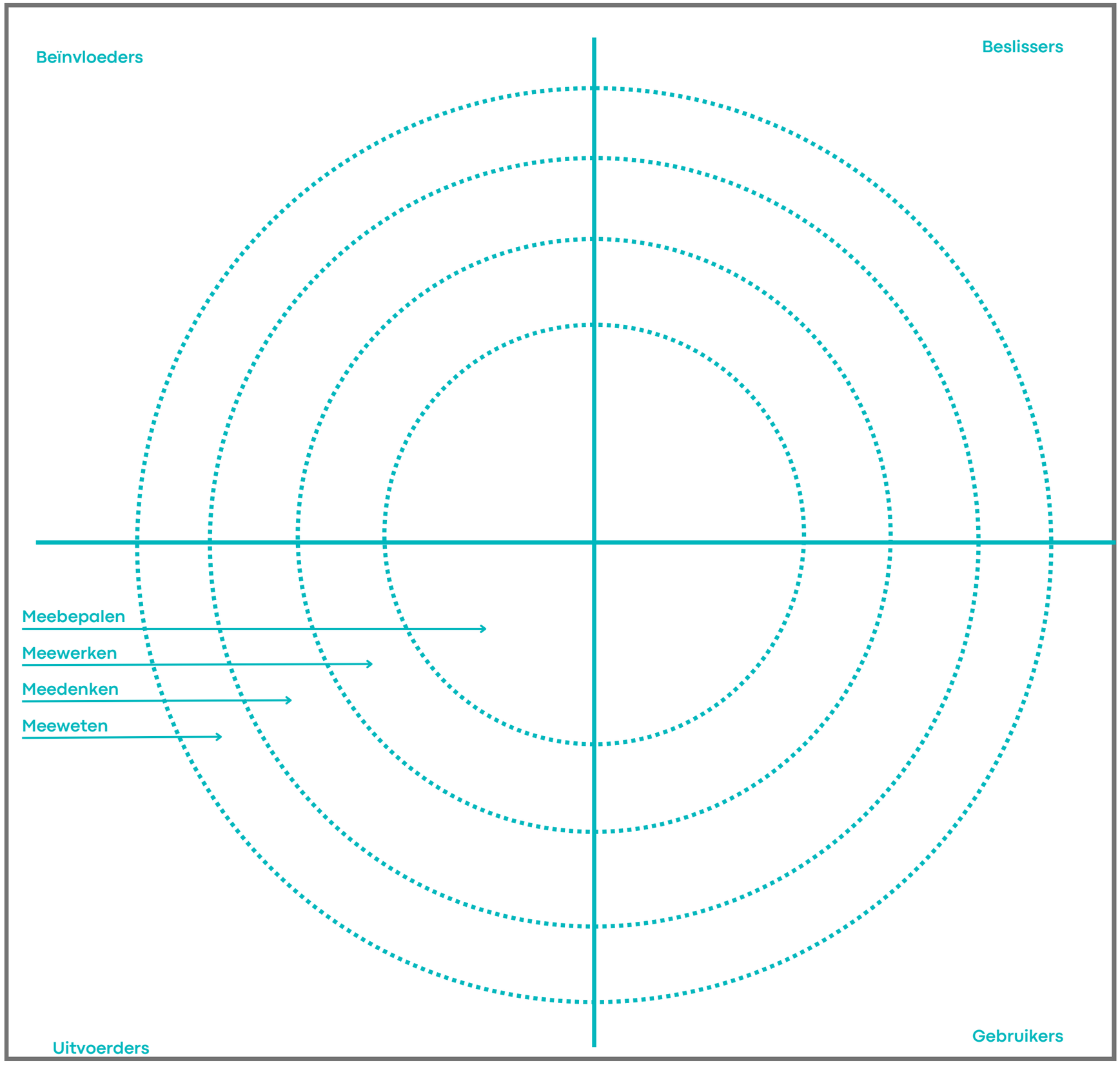
Geld	Credits	Aandacht
Macht	Waardering	Vertrouwen
Exposure	Reputatie	Product
Ervaring	Rechten	Service
Informatie	.....	.....
.....	.....	.....

3

Relaties en spanningen (optioneel)

Geef met kleur (lijnen, stippen etc) aan:

Risico's
Niet uitgesproken spanningen
Mismatch formeel / informeel
Weinig vertrouwen
Dubbele rol
korte lijntjes
Fragmentatie
Overlappende netwerken

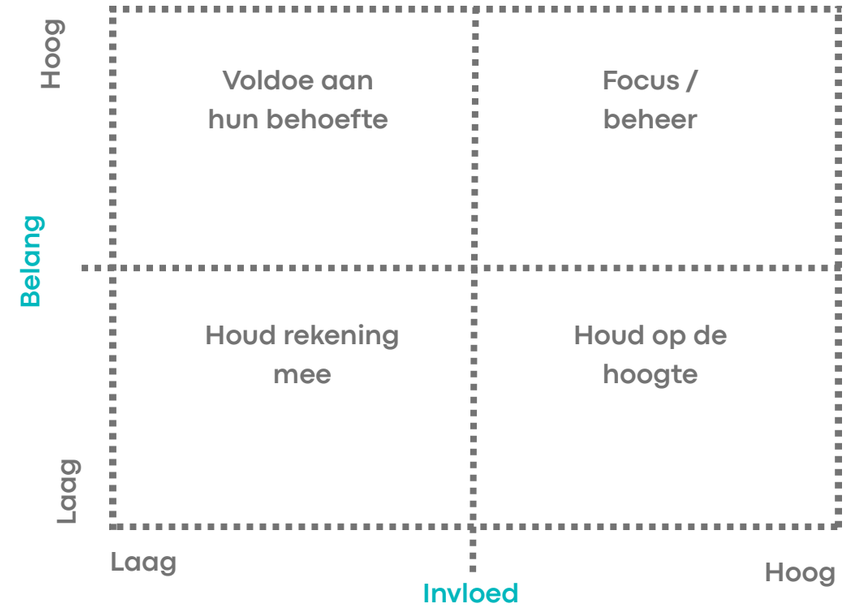
STAP 4: ANALYSEER EN CATEGORISEER

Waarom: Met meer inzicht in invloed, belangen en betrokkenheid kun je beter sturen op participatie.

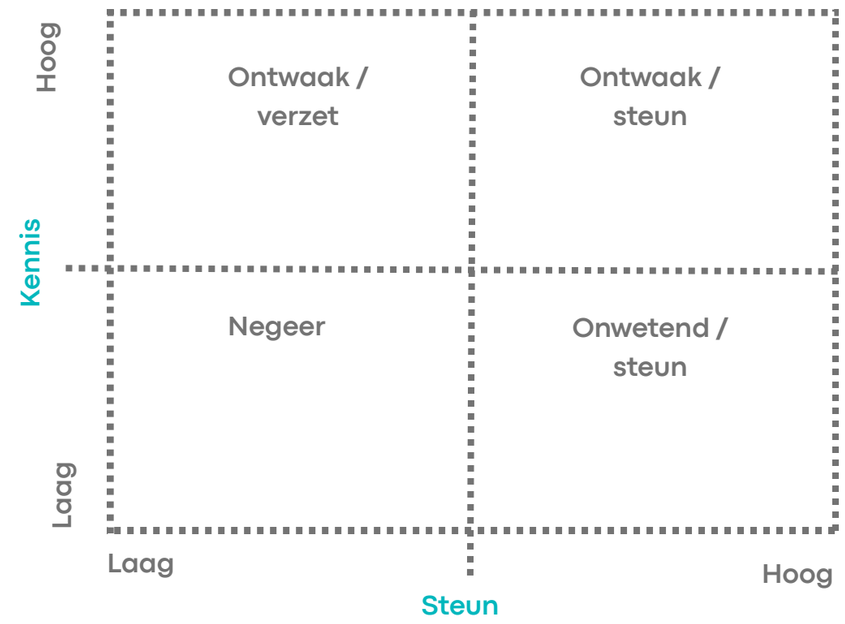
Wat je doet: Gebruik de tools om niveau van betrokkenheid te bepalen (1) en rollen en verantwoordelijkheden (2) toe te wijzen. Gebruik sticky notes of schrijf op.

1 Niveau van betrokkenheid bepalen

Invloed en belang matrix

Kennis en steun matrix

2 Rollen en verantwoordelijkheden aanwijzen

R

Recommend - wie stelt iets voor of neemt initiatief?

A

Agree - wie moet instemmen?

P

Perform - wie voert uit?

I

Input - wie moet geconsulteerd worden?

D

Decide - wie neemt het besluit?

STAP 5: STAKEHOLDEROVERZICHT MAKEN

Vul het overdraagbare overzicht in:

Stakeholder	Relevante persoon	Prioriteit: hoog - middel - laag	Rol (R/A/P/I/D vorige pagina)	Relevante belangen / waarden	Mogelijke risico's

FASE 3

STRATEGIE VOOR ENGAGEMENT BEPALEN

Nu je weet wie je stakeholders zijn en wat ze willen, bepaal je hoe je ze betrekt. In deze fase stel je een strategie op voor participatie, communicatie en samenwerking, afgestemd op beschikbare middelen, lokale tijdslijnen en rollen.

Wanneer gebruik je deze fase?
Wanneer het projectidee en het stakeholderslandschap duidelijk zijn, en je toe bent aan het plannen van samenwerking, communicatie en betrokkenheid.

Met wie kun je dit doen?
Samen met het kernteam of coördinatoren van het project. Ook waardevol om met communicatieprofessionals of participatie-experts te doen.

Wat heb je nodig?
Notities uit eerdere fases, een tijdlijn van het project, voorbeelden van middelen (bijv. kanalen, formats), en ruimte om te brainstormen. Pennen, markers, stickynotes voor fysiek gebruik. Print stappen groter uit indien nodig, of gebruik eventueel een flip over om overzichten in het groot uit te werken. Tip: print alleen stappen die veel ruimte innemen in het groot uit om papier te besparen.

TIJD: CIRCA 2-3 UUR

STAPPEN

1 COMMUNICATIEDOELEN FORMULEREN

2 KANALEN EN MIDDELEN KIEZEN + TIJDLIJN BEPALEN

3 ENGAGEMENTSTRATEGIE UITWERKEN

4 REFLECTIE EN ACTIEPUNTEN (OPTIONEEL)

STAP 1: COMMUNICATIEDOELEN FORMULEREN

Waarom: Krijg duidelijk wat je wilt bereiken met communicatie. Wat verwacht je van je stakeholders? wat verwachten ze van jou?

Wat je doet: Bepaal wat je met participatie wilt bereiken. Informeren? Samen beslissen? Verwachtingen managen? Geef aan wie je wilt bereiken met welk doel of boodschap. Schrijf op of gebruik sticky notes. Kijk terug op het stakeholderoverzicht in fase 2 stap 5 en houd de verschillende waarden en belangen in gedachten.

Inspireren

Draagvlak creëren

Kennis ophalen

Verantwoordelijkheden verdelen

vertrouwen creëren

.....

.....

STAP 2: KANALEN EN MIDDELEN KIEZEN + TIJDLIJN BEPALEN

Waarom: Bereik stakeholders op passende wijze. Een tijdlijn schetsen helpt om overzicht te creëren en ideeën bij elkaar te brengen.

Wat je doet: Schets belangrijke momenten en fases. Wie wil je bereiken en wanneer? Geef dit aan en welke middelen, kanalen of activiteiten je inzet. Zie voorbeelden hiernaast of kom met eigen ideeën. Denk aan RAPID en de matrixen in de voorgaande stappen. Gebruik deze stap als brainstorm, in de volgende stap ga jet het overzichtelijk maken in een tabel.

Maanden /fasen (initiatie, ontwerp, implementatie) :

Denk aan RAPID en voorgaande matrixen

Voorbeelden: Kanalen / middelen / activiteiten
in persoon (formele en informele routes)
Bellen
What'sapp
Nieuwsbrief / e-mail
Bestaande netwerken
Social media
Enquete
Focus group
Vergadering
Workshop
Adviescommissies
Partnership
Ambassadeur
World cafe
Verslagen

STAP 3: ENGAGEMENTSTRATEGIE UITWERKEN

Waarom: Creeër overzicht en een document dat je kan delen.

Wat je doet: Gebruik de tabel om te plannen wie wanneer en hoe betrokken wordt en met welk doel. Voeg ook eventuele barrières en acties toe onder opmerkingen.

Wanneer: (Fase / activiteit)	Stakeholder	RAPID rol	Doelen in communicatie / hoofd boodschap	Kanaal en middelen	Opmerking

STAP 4: ACTIEPUNTEN

Wat je doet: Gebruik RACI om te verduidelijken wie verantwoordelijk is. Denk na over hoe je betrokkenheid gaat opvolgen en leren mogelijk maak. De RACI-matrix is een tool om rollen en verantwoordelijkheden in een project of proces helder te krijgen. De letters RACI staan voor vier verschillende typen rollen. Geef per taak aan wie welke verantwoordelijkheid krijgt en vul R, A, C of I in.

RACI

NAAM / TAAK								

RESPONSIBLE

Degene die de taak uitvoert of ervoor zorgt dat het werk gedaan wordt. Vaak degene die de actie onderneemt.

ACCOUNTABLE

Degene die eindverantwoordelijk is. Deze persoon moet zorgen dat het werk op tijd en correct gebeurt. Er is altijd maar één A per taak.

CONSULTED

Personen die je moet raadplegen (experts of belanghebbenden). Zij geven input of advies.

INFORMED

Personen die je op de hoogte houdt. Ze worden niet actief betrokken, maar moeten wel weten wat er gebeurt.

VOLGEN, LEREN EN BIJSTELLEN

Stakeholderbetrokkenheid is geen eenmalige actie, maar een doorlopend proces. Door bij te houden hoe rollen, relaties en verwachtingen zich ontwikkelen, behoud je aansluiting met de praktijk en kun je draagvlak versterken.

AANBEVELINGEN

1

PLAN VASTE REFLECTIEMOMENTEN

iPlam momenten tijdens het project (bijv. per fase of kwartaal) om de mapping of strategie te herbekijken.

2

OBSERVEER SIGNALEN

Zijn er signalen van veranderende betrokkenheid, weerstand of nieuwe kansen?

3

GEBRUIK EEN LOGBOEK OF SAMENVATTABEL

Beschrijf kort:

- Zijn er nieuwe stakeholders betrokken?
- Zijn rollen veranderd?
- Zijn er nieuwe spanningen of juist versterkte allianties?
- Moet het engagement- of communicatieplan worden aangepast?

APPENDIX / EXTRA INFO:

Buurtprofiel Otrobanda:
https://gobiernu.cw/wp-content/uploads/2019/06/Buurtprofiel_Otrobanda_.pdf

Buurtprofiel Punda en Pietermaai:
https://gobiernu.cw/wp-content/uploads/2019/06/Buurtprofiel_Punda._.pdf

Buurtprofiel Scharloo:
https://gobiernu.cw/wp-content/uploads/2019/06/Buurtprofiel_Scharloo_drukker.pdf

Leefomgevingskwaliteiten PBL:
https://www.pbl.nl/publicaties/bouwen-aan-leefomgevingskwaliteit

EcoVision Climate Adaptation Services (CAS). (2022, December). Climate-Risk-Assessment-Curacao-Ports-Authority-Roadmap-report_091222.

Home—Klimaateffectatlas Curaçao. (n.d.). Retrieved 1 July 2025, from https://www.klimakorsou.com/nl/

Implementing organization environment and nature management Sector of Agriculture, Environment and Nature Ministry of Health, Environment and Nature. (n.d.). Nature Policy Plan Curaçao 2024—2030.

Transforming Urban Curacao. (2019).

UNDP Team. (2018, December). A ROADMAP FOR SDG IMPLEMENTATION IN CURAÇAO.

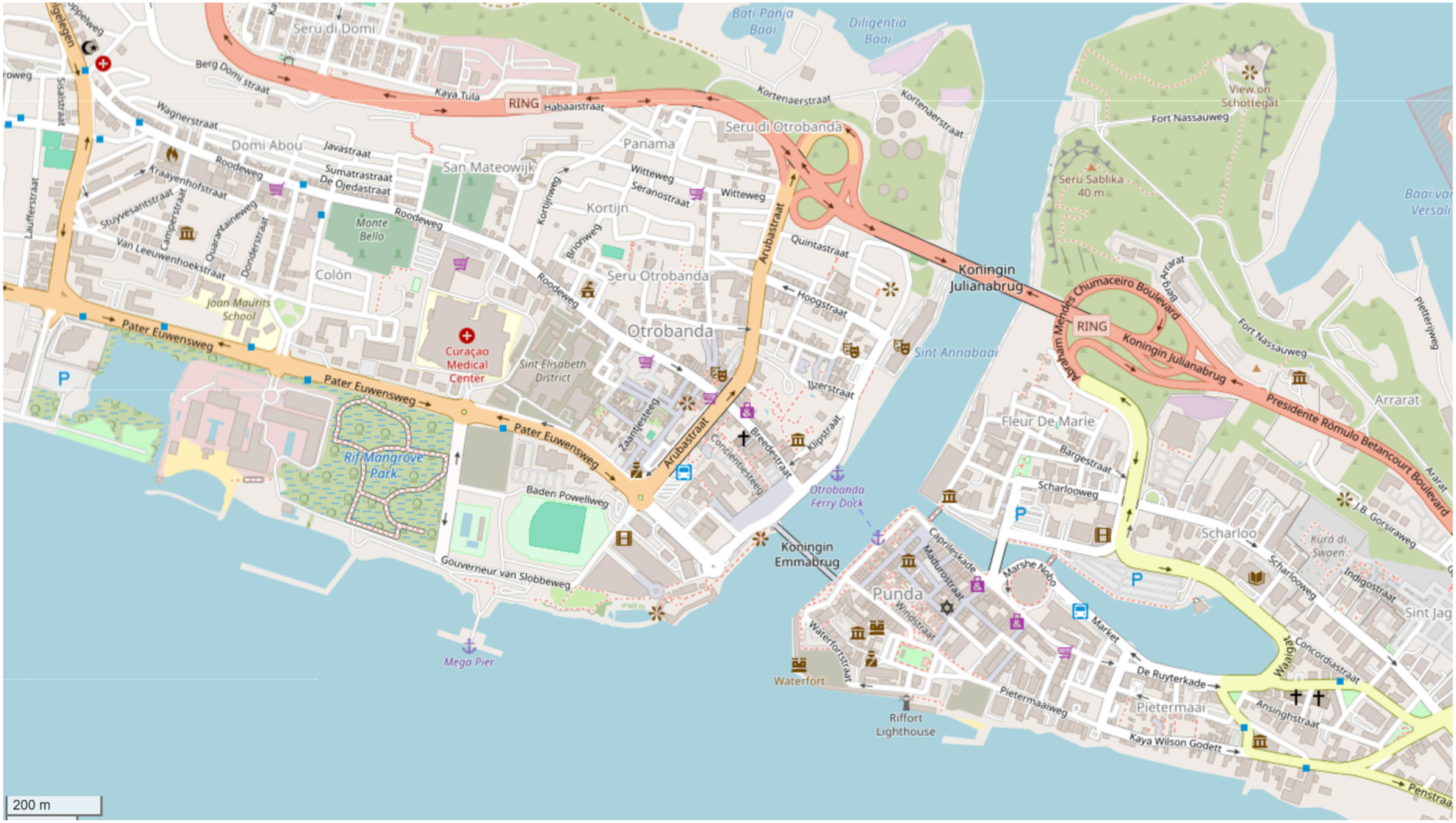
Maps are retrieved via OpenStreetMap

Image front page is from:
Visum. (n.d.). Abroad Internships. Retrieved 1 July 2025, from https://abroad-internships.nl/bestemmingen/zuid-amerika/curacao/visum

STAP 3: IDEE EN PROJECTGEBIED AANDUIDEN

STAP 3: IDEE EN PROJECTGEBIED AANDUIDEN

STAP 3: IDEE EN PROJECTGEBIED AANDUIDEN

STAP 3: BELANGEN EN RELATIES VERKENNEN

Beïnvloeders

Beslissers

Meebepalen

Meewerken

Meedenken

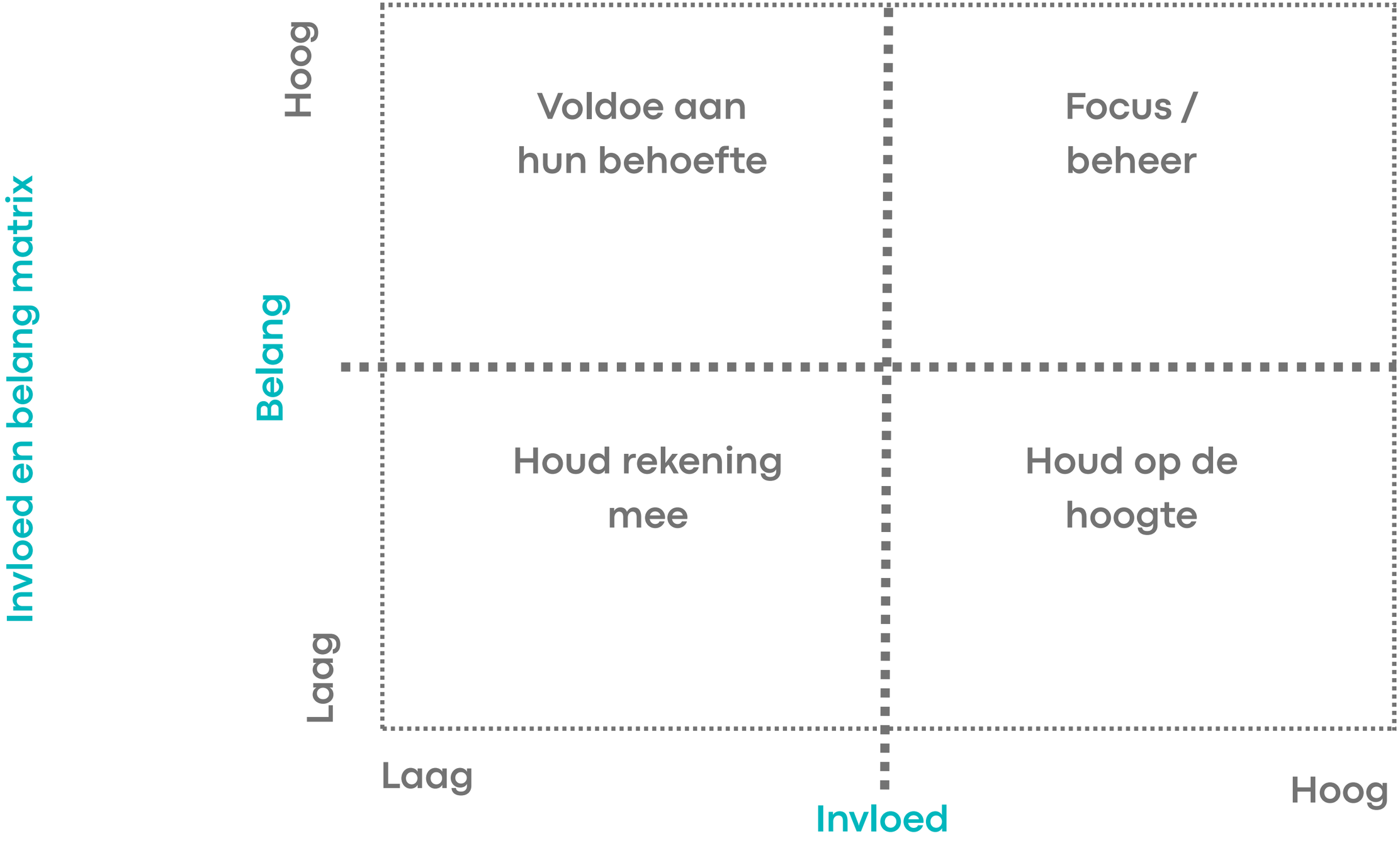
Meeweten

Uitvoerders

Gebruikers

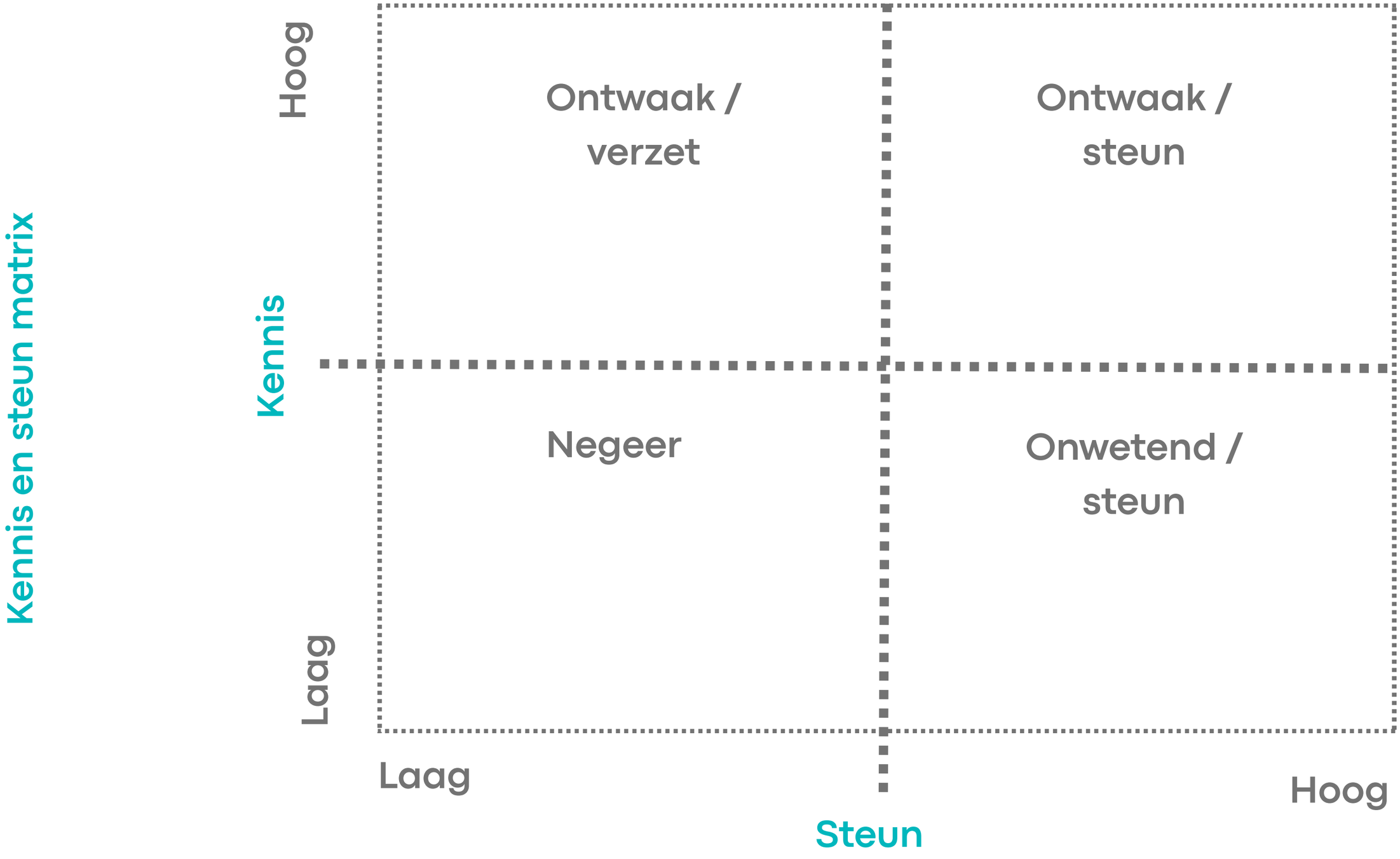
STAP 4: ANALYSEER EN CATEGORISEER

1 Niveau van betrokkenheid bepalen

STAP 4: ANALYSEER EN CATEGORISEER

1 Niveau van betrokkenheid bepalen

STAP 4: ANALYSEER EN CATEGORISEER

2 Rollen en verantwoordelijkheden aanwijzen

Recommend - wie stelt iets voor of neemt initiatief?

Agree - wie moet instemmen?

Perform - wie voert uit?

Input - wie moet geconsulteerd worden?

Decide - wie neemt het besluit?